

УДК 811.161.2

ОСОБЛИВОСТІ ЕТАПІВ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Юзвак Ю. С.

Науковий керівник – к. і. н., доц. Бадєєва Л. І.

Харківський національний університет радіоелектроніки,

каф. українознавства, м. Харків, Україна

тел.: +38 (099) 906-88-31

Актуальність роботи полягає в тому, що знання історії мови свого народу зараз, як і в будь-який період часу, є дуже важливим, адже саме мова об'єднує людей та зміцнює силу їх духу. На цю тему є багато досліджень, проте щодня з'являються все сучасніші мовні норми, правила, терміни й інші нововведення, що закликають знову й знову досліджувати мову. Метою доповіді є визначення особливостей кожного з етапів розвитку української мови. Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення таких завдань:

- визначити етапи розвитку української мови та їх періодизацію;
- вказати особливості кожного етапу розвитку української мови.

Ю. В. Шевельов у своїй роботі [1] встановив такі етапи розвитку української мови:

- протоукраїнський – VII–XI ст.;
- давньоукраїнський – XI–XIV ст.;
- ранньосередньоукраїнський – XV–XVI ст.;
- середньоукраїнський – середина XVI – початок XVIII ст.;
- пізньосередньоукраїнський – XVIII ст.;
- сучасний – кінець XVIII ст. – сьогодення.

Згідно з дослідженнями Г. П. Півторака [2], на етапі протоукраїнського розвитку мови відбулися основні перетворення зі старослов'янської: багато літер і звуків були замінені більш простими, деякі з них збереглися й до нашого часу. В той же період почали з'являтися місцеві говори, що відрізнялися від інших слов'янських мов і діалектів та робили українську мову більш унікальною та самобутньою. Цей етап розвитку, на жаль, не підкріплений ні староукраїнськими, ні іноземними джерелами.

Давньоукраїнський період представлений великою кількістю текстів церковнослов'янською мовою. Також в цей час стрімко розвивалось усне народне мовлення. По селах мова була чистішою, тоді як у містах, жителями яких були люди різних мовних і національних складів, зустрічалися запозичені слова. Однак у селах були поширені свої діалекти, іноді настільки різні, що жителям сусідніх регіонів було важко зрозуміти один одного.

Ранньосередньоукраїнський етап розвитку української мови, як стверджує Г. П. Півторак [3], був багатий державними документами канцелярій Великого князівства Литовського, указами та судовими актами, що дозволяє дослідити староукраїнську ділову мову. Проте варто враховувати, що

ця мова не відображає наріч простого народу, адже вона була штучно створеною і виконувала функції лише урядової мови.

За дослідженнями О. І. Крижанівської [4], середньоукраїнський період виділився завершенням формування основних правил та особливостей української мови, її лексичного складу. Тоді церковні твори почали перекладати простою мовою, твори літератури стали відображати живу мову народу. В Україні виникло друкарство, почали видавати церковнослов'янські граматики й букварі.

Пізньосередньоукраїнський етап був часом заборони мови та її заміни на російську на Сході, Півдні, Півночі і в центральній частині України, польську мову вводили на Заході. Писемні джерела тепер часто склалися із мішаної української й російської або польської мов. Літературна українська мова стала занепадати.

Сучасний період почався із заборони викладання українською у школах і закладах вищої освіти, відправлення церковних служб. Населення Заходу ополячували, а решту України зросійщували. Та попри це літературні постаті продовжували писати й публікувати твори українською, чим піднімали дух народу та закликали його йти проти влади. Із часом українською стали публікуватись наукові статті та праці, журнали і газети. Після тяжкої боротьби українського народу проти загарбників українська мова зазнала розширення сфер функціонування на всіх рівнях суспільно-політичного життя, відбулося збагачення мови в усіх напрямках і галузях.

Отже, за багато століть українська мова, так само як і народ України, пододала довгий тернистий шлях до свого становлення, подальшого існування й розвитку. Важливо не забувати ті зусилля, яких доклали наші предки, щоб не втратити національну свідомість і силу духу.

Список використаних джерел:

2. Півторак Г. П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». Київ, 2001. 152 с.

3. Півторак Г. П. Українці: Звідки ми і наша мова. Київ, 1993. 200 с.

4. Крижанівська О. І. Історія української мови: Історична фонетика. Історична граматика. Київ, 2010. 248 с.